

קד	שם	מערכת ח'	הגדולים
	שמו קרא ערער דיוסף שם חק לכומרים ⁷⁷ וכו'. ובמטו מיניה דמר דאין להשגיח בעיקר הדבר כמו שהוכחתי במ"א מזבחים דף ל"א ודי בזה ⁷⁸ .		עלה לעה"ק ירושלם ת"ו והיתה מנוחתו כבוד תנצב"ה ⁸⁰ .
	קד. חק יעקב. חבור על הלכות פסח מהגאון בעל מנחת יעקב ושבות יעקב. וגיסו הגאון בס' אליה רבה שקיל וטרי עליו. ונדפס כמה פעמים וביעסניץ נדפס עם תוספות שהוסיף מהר"ר נחמן שנת תפ"ד ונדפס עם המגינים ונדפס בברלין שנת תקי"ז עם קונטרס מהר"ר יהושע שפירא ועוד נדפס בעיר ברין.		קח. חקות הדיינים. בסדר הדורות דף קס"ז ע"ג נבוך מי הוא המחבר. והאמת הוא כמ"ש בנדפס מערכת יו"ד אות ל"ב ⁸¹ . שהוא רבינו י"ט בן אשבילי, כי בא לידי הספר עצמו כתוב על קלף וכתוב בו שהוא מרבינו י"ט בן אשבילי ⁸² , וכן כתב מהר"ש בן הרשב"ץ בתשו' ⁸³ חקות הדיינים לרי"ט בן אשבילי.
	קה. * חק לישראל. (עיין קנאת סופרים).		קט. * חקות שמים. (עיין רבינו יהודה בן הרא"ש בח"א).
	קו. חק נתן. שיטה על סדר קדשים והוריות מהרב מהר"ר נתן בורגיל עיר וקדיש אחד המיוחד שברבני תונס ⁷⁹ , ולעת זקנתו		קי. חקי עזר. הזכירו שם בסה"ד עם חקי חיים וחקי דעת וחקי משפט, וחקי

❧ ציונים והערות ❧

השער בספר מלכי תרשיש עמ' קי"א ובעמ' ק"ח שם הועתק עם כמה טעויות). בקונטרס "אחורי תרעא" לשער יוסף הנדפס בסוף ספרו דברים אחדים מביא רבינו מחידושי חק נתן להוריות ודן בהם ועיין שם בפתיחה לקונטרס. ⁸⁰. בשנת תקנ"ב ראה תולדות חכמי ירושלים ח"ג עמ' 92 ועיין תולדותיו ושבחיו במלכי תרשיש שם. ⁸¹. ראה לעיל ח"א מערכת י' אות פ"ט ד"ה ודע. ⁸². ואנו זכינו לאורו, תחלה נדפס חלק ממנו על דיני חו"מ בספר חמשה קונטרסים לרנ"ג קורניל (וינה תרכ"ד) ובשלמות מועתק מכתב יד הראשל"צ רבי אברהם אשכנזי (והשוואות לכתבי יד) עם ביאור שמרו משפט ממנו בשלשה חלקים (ירושלים תש"ל-תשל"ד) ושם נאמר שמחברו הוא רבי אברהם בן שלמה בן טאזראטי (תלמיד הרשב"א) וע"ש במבוא לספר. ובהערות הגרי"פ פרלא על אוה"ח (מיכל) כתב שיש בידו ראיות מוכרחות שהספר חוקות הדיינים שלפנינו אינו להריטב"א וכן משמע מלשון הנמוק"י פרק זה בורר עיי"ש היטב (שרי האלף ח"ב עמ' תשנ"ו). ⁸³. סי' קס"ו [ד"ה תשובה] וסי' תר"ח [ד"ה ומענין] ועיין שם בסי' רנ"ח (הגהות הגרי"פ פרלא על שם הגדולים).

⁷⁷. בראשית מ"ז, כ"ב. ⁷⁸. עיין ברכי יוסף יו"ד סי' של"ד אות נ"ג, שהוכיח כן ממה שאמרו בזבחים ל"א ע"א ויקץ כישן הפיגול. וז"ל שם: "והרי אשכחן בזבחים דף ל"א אמר רבא ויקץ כישן הפגול, ואי חזינן לשרש הכתוב יתפלא האדם לשון זה איה מקומו, ובדאי דרבא אגב ארחיה השמיענו דין דאין לדקדק אלא בלשון היוצא מפיו ולא דייקנין בשיירי הלשון ובעיקרו, וללמדנו בכל כי האי גוונא דאין לדקדק נקט לשון זה". עיי"ש. ונראה כוונתו דשורש המליצה של "ויקץ כישן" הוא פסוק בתהלים (ע"ה ס"ה) ושם נכתב על הקב"ה, ומוזה יש להוכיח דאפשר להשתמש במליצה משוב לרע ומרע לטוב (ורבינו החיד"א בעצמו קרא להוספותיו על חק לישראל "יוסף לחק") - הערת הגאון רבי שלמה מ. ד. ועקנין שליט"א. ⁷⁹. רבינו הכירו מתקופת היותו בתוניס ראה מעגל טוב עמ' 55. לימים שלח לו רבינו למנה את הספר מחזיק ברכה וכך רשם בהקדשה שעל גבי השער "הרי זה מקטני המנ"ה אל הארז אשר בלבנון מר קשישא קדישא ופרישא הוא רישא הרב המובהק עטר בראש כל אדם כמהר"ר נתן בורגיל נר"ו ממכרו דוד הוא הקטן המחבר ס"ט (ראה צילום